

Umhverfis-orku og loftslagsráðuneytið

Skrifstofa orkumála

Borgartúni 26

105 Reykjavík

Sent rafrænt í Samráðsgátt

14. ágúst 2026

Efni: Umsögn Rarik ohf. um drög að frumvarpi til laga til innleiðingar á tilskipun (ESB) 2018/2001 (RED II) um að auka notkun orku frá endurnýjanlegum orkugjöfum, mál nr. S-127/2026

Rarik ohf. þakkar fyrir tækifærið til að veita umsögn um frumvarpið. Athugasemdir félagsins beinast einkum að **II. kafla** þess, um breytingar á raforkulögum nr. 65/2003.

Rarik styður að skapaður verði skýr og einfaldur lagarammi fyrir minni raforkuframleiðendur og notendur sem framleiða raforku til eigin nota og selja umframframleiðslu. Við útfærsluna verður þó að taka mið af sérstöðu íslenska raforkukerfisins, kostnaði við framkvæmdina og því hversu langt er raunhæft og nauðsynlegt að ganga á þessu stigi.

1. Sérstaða íslenska raforkukerfisins

Markmið tilskipunar (ESB) 2018/2001, **RED II** er meðal annars að auka hlut endurnýjanlegrar orku og draga úr notkun jarðefnaeldsneytis. Í yfirlýsingu EFTA-ríkjanna með ákvörðun sameiginlegu EES-nefndarinnar er sérstaklega tekið fram að raforku- og hitunargeirinn á Íslandi byggist á endurnýjanlegri vatns- og jarðvarmaorku. Forsendur hér á landi eru því aðrar en í mörgum Evrópuríkjum, þar sem uppbygging dreifðrar sólar- og vindorkuframleiðslu er mikilvægur liður í því að leysa af hólmi raforkuframleiðslu sem byggir á jarðefnaeldsneyti. Á Íslandi er raforka nú þegar nær eingöngu framleidd með endurnýjanlegum orkugjöfum.

Þessi sérstaða leysir Ísland ekki undan innleiðingu er varðar réttindi virkra notenda og orkusamfélaga. Hún kallar hins vegar á að útfærslan sé hófleg, kostnaðarhagkvæm og miðuð við raunverulegar íslenskar þarfir. Ekki ætti að byggja upp flókin og kostnaðarsöm mæli-, gagna- og uppgjörskerfi nema sýnt hafi verið fram á **samfélagslegan ávinning** sem réttlætir kostnaðinn.

2. Byrjað verði á þekktum áskorunum er varða virka notendur, smávirkjanir og örframleiðslu

Virkir notendur (e. prosumer), viðskiptavinir sem bæði selja raforku og nota raforku, **eru ekki nýtt fyrirbæri** hjá Rarik. Um áratugaskeið hafa viðskiptavinir félagsins rekið minni vatnsaflsvirkjanir, nýtt hluta framleiðslunnar sjálfir og í ýmsum tilvikum selt umframframleiðslu samkvæmt samningi við aðila með leyfi til raforkuviðskipta. Rarik hefur jafnframt unnið að einföldun tengiferla minni framleiðslueininga, meðal annars fyrir einingar undir 140 kW.

Að mati Rarik ætti forgangsverkefni við innleiðingu RED II að vera að leysa fyrst úr þeim þekktu álitaefnum sem þegar eru til staðar vegna minni framleiðslueininga. Núverandi regluverk er að ýmsu leyti sniðið að hefðbundnum virkjunum og verður að óbreyttu óþarflega flókið og kostnaðarsamt þegar því er beitt á litlar sveiflukenndar framleiðslueiningar, eins t.d. og vind-og sólarorku.

2.1. Stærðarviðmið í gildandi regluverki

Í gildandi regluverki er ekki nægjanlega skýr og samræmd skilgreining á hugtökum eins og örframleiðslu og smávirkjunum, sem getur valdið óvissu í framkvæmd. Samkvæmt raforkulögum þarf virkjunarleyfi fyrir vinnslueiningar sem eru 100 kW eða stærri og vilja tengjast dreifiveitu, en á sama tíma er í framkvæmd og regluverki oft vísað til smávirkjana sem tengjast dreifiveitu og geta verið allt að 10 MW að stærð. Þá gilda einnig svipaðar reglur gagnvart dreifiveitum fyrir vinnslueiningar frá 12 kW – 100 kW, að öðru leyti en því að vinnslueiningar undir 100 kW þurfa ekki virkjunarleyfi.

Þarna er um mjög ólík stærðarbil að ræða, frá 12 kW upp í 10 MW, sem fela í sér gríðarlegan mun hvað varðar umfang, áhrif á kerfið, tæknilegar kröfur og umsýslu. Þrátt fyrir það eru þessi fyrirbæri stundum meðhöndluð undir svipuðum reglum, sem getur leitt til ómarkvissrar og íþyngjandi framkvæmdar fyrir minni aðila.

2.2. Þung framkvæmd gagnvart minni framleiðslueiningum

Samorka vakti fyrir hönd dreifiveitna athygli Raforkueftirlitsins á þessum vanda í erindi til eftirlitsins dags. 4. júlí 2025. Samkvæmt 5. mgr. 17. gr. a raforkulaga ber dreifiveitu að greiða virkjunum undir 3,1 MW þann ávinning sem getur orðið vegna lægri úttektargjalda gagnvart flutningskerfinu. Hugsunin er sú að staðbundin framleiðsla geti dregið úr þörf dreifiveitu fyrir að sækja raforku úr flutningskerfinu, að því marki sem eftirspurn er til staðar á viðkomandi svæði.

Í dag þarf að reikna þennan ávinning sérstaklega fyrir hverja framleiðslueiningu. Slík framkvæmd getur gengið þegar um tiltölulega fáar smávirkjanir er að ræða, en verður mjög tímafrek og kostnaðarsöm ef hundruð eða þúsundir lítilla

framleiðslueininga tengjast dreifikerfinu. Umsýslukostnaður getur þá orðið úr samhengi við umfang og verðmæti framleiðslunnar.

Þetta hefur einnig áhrif á gjaldskrá. Gjald samkvæmt innmötunargjaldskrá getur vegna þess sem hér að framan hefur verið lýst verið hlutfallslega hátt fyrir litlar framleiðslueiningar, þótt sumar þeirra fái jafnframt greiðslu vegna ávinnings á móti samkvæmt 17. gr. a. Rarik telur eðlilegra að einfalda þetta fyrirkomulag og lækka gjöld vegna innmötunar fyrir smávirkjanir **almennt**, fremur en að viðhalda flóknu kerfi sértækra útreikninga og endurgreiðsna.

Jafnframt þarf að skýra hvort 5. mgr. 17. gr. a eigi yfirhöfuð að ná til framleiðslueininga undir 100 kW. Framleiðslueining með uppsett afl 100 kW eða minna eru undanþegin virkjunarleyfi samkvæmt 4. gr. raforkulaga og hefur Samorka bent á að óljóst sé hvort þau teljist „virkjanir“ í skilningi 17. gr. a. Þetta þarf að skýra í regluverkinu.

Þá er sem dæmi einnig í 6. mgr. 17. gr. a sérstakt ákvæði um afslátt af úttektargjaldi vegna framleiðslu undir 100 kW, meðal annars með skilyrði um að eignarhlutur hvers eiganda sé að lágmarki 33%. Ákvæðið er flókið og dreifiveitur þekkja ekki dæmi um að það sé nýtt í framkvæmd. Rarik tekur því undir tillögur Samorku um að einfalda reglurnar og skapa almenna, gagnsæja og hagkvæma umgjörð fyrir minni framleiðslueiningar.

2.3. Gjaldtaka sem endurspeglar kostnað

Rarik telur mikilvægt að einfalda fyrirkomulag fyrir framleiðslueiningar undir 100 kW. Jafnframt þarf að hafa í huga að dreifiveitan þarf áfram að geta annað aflþörf virkra notenda þegar eigin framleiðsla þeirra er lítil eða engin. Þetta á meðal annars við um sólarorku, þar sem framleiðsla er mjög takmörkuð yfir dimmstu mánuði ársins. Þótt þeim kílóvattstundum sem dreifiveitan afhendir viðkomandi notanda kunni að fækka, minnkar kostnaður við rekstur og uppbyggingu dreifikerfisins ekki að sama skapi.

Rarik hefur þegar einfaldað fyrirkomulag tengigjalda vegna minni framleiðslueininga. Ef núverandi heimtaug getur tekið við framleiðslunni er ekki innheimt sérstakt tengigjald vegna hennar eins og áður var. Ef stækkun heimtaugar eða aðrar framkvæmdir í dreifikerfinu reynast nauðsynlegar vegna framleiðslunnar greiðist kostnaður vegna þeirra samkvæmt almennri gjaldskrá.

Rarik telur jafnframt mikilvægt að einfalda innmötunargjaldskrá fyrir minni framleiðslueiningar. T.d. mætti lækka fastagjald vegna innmötunar en á móti hætta þeim sértæku útreikningum á ávinningi hvernar framleiðslueiningar sem nú fara fram samkvæmt 17. gr. a raforkulaga. Slík breyting myndi einfalda framkvæmdina verulega, auka gegnsæi, draga úr umsýslukostnaði og skapa þannig forsendur fyrir mun lægri gjöldum vegna innmötunar hjá örframleiðendum. Eins og bent hefur verið á hér að framan er þó óljóst hvort og

að hvaða marki slík nálgun rúmist innan heimilda samkvæmt nágildandi 17. gr. a raforkulaga, og því mikilvægt að skýra það atriði við frekari útfærslu breytinga.

2.4. Sala umframorku inn á kerfið

Rarik telur mikilvægt að minni framleiðendur geti selt umframframleiðslu inn á raforkukerfið með einföldum hætti. Til þess þarf að mæla þá orku sem afhent er inn á kerfið og tryggja einfalt fyrirkomulag við kaup og uppgjör hennar. Samkvæmt núverandi reglum þarf leyfi til raforkuviðskipta og getur minni framleiðandi því gert samning við raforkusala sem kaupir eða tekur við umframorkunni og annast markaðshlið viðskiptanna.

2.5. Öryggi og tæknilegar kröfur

Einfalt fyrirkomulag má þó ekki vera á kostnað öryggis. Framleiðslueining sem getur matað raforku inn á dreifikerfið þarf að uppfylla viðeigandi tæknilegar kröfur dreifiveitunnar (sbr. tæknilega tengiskilmála) og dreifiveitan þarf að vita af öllum uppsettum einingum. Ástæðan er meðal annars sú að ef raforka fer inn á dreifikerfið frá notendahlið getur hún valdið spennu þar sem í ákveðnum aðstæðum væri annars gert ráð fyrir spennuleysi (bakspenna). Slíkt getur skapað verulega hættu fyrir starfsfólk og aðra sem vinna við kerfið. HMS gerir jafnframt kröfur um að uppsetning og tenging slíkra kerfa sé á ábyrgð löggilts rafverktaka og tilkynnt samkvæmt viðeigandi reglum. Þessar kröfur fela óhjákvæmilega í sér kostnað við hönnun, uppsetningu og eftirlit, en eru nauðsynlegar til að tryggja ásættanlegt öryggi. Mikilvægi þess að dreifiveita viti af öllum framleiðslueiningum, hvort sem ætlunin er að mata inn á kerfið eða ekki, hefur jafnframt verið sérstaklega áréttað af dreifiveitum vegna öryggis.

2.6. Ávinningur og raforkuverð

Við mótun reglna þarf jafnframt að hafa í huga að fjárhagslegur ávinningur einstaklinga af sölu örfárra kílóvattstunda inn á kerfið verður að jafnaði takmarkaður þegar raforkuverð er lágt. En hátt raforkuverð er varla sjálfstætt samfélagslegt markmið, enda hefur það íþyngjandi áhrif á heimili og atvinnulíf. Að mati Rarik liggur helsti ávinningur örframleiðslu því almennt í því að framleiðandinn nýti orkuna sjálfur og dragi þannig úr eigin raforkukaupum, en selji aðeins umframframleiðslu inn á kerfið. Eigin framleiðsla kemur þó ekki í stað aðgangs að dreifikerfinu, meðal annars þar sem framleiðsla t.a.m. sólarorku er lítil yfir vetrartímann þegar raforkuþörf getur verið mikil, sérstaklega á köldum svæðum eins og fram hefur komið.

3. Jafningjaviðskipti og orkusamfélög þarfnast frekari undirbúnings og umræðu

3.1. Jafningjaviðskipti

Jafningjaviðskipti (e. peer-to-peer trading) eru í frumvarpinu skilgreind sem sala á endurnýjanlegri orku milli notenda með samningi um sjálfvirka framkvæmd og uppgjör, annaðhvort beint eða með milligöngu „markaðsaðila“. Hugtakið byggist á RED II, þar sem gert er ráð fyrir að virkir notendur geti meðal annars selt eigin umframframleiðslu með jafningjaviðskiptum.

Samkvæmt gildandi 18. gr. raforkulaga þarf leyfi Raforkueftirlitsins til að stunda raforkuviðskipti. Í 15. gr. frumvarpsins er lagt til að sölu umframorku virkra notenda, jafningjaviðskipti milli slíkra aðila og raforkuviðskipti innan orkusamfélaga verði undanþegin þeirri leyfisskyldu. Rarik gerir ekki athugasemd við það markmið að virkir notendur geti selt eigin umframframleiðslu með einföldum hætti. **RED II gerir hins vegar ekki kröfu um almenna undanþágu frá leyfisskyldu** eða öðrum reglum raforkumarkaðarins. Tilskipunin tekur þvert á móti fram að jafningjaviðskipti hafi ekki áhrif á þau réttindi og þær skyldur sem annars hvíla á aðilum sem notendum, framleiðendum, söluaðilum eða orkusöfnurum.

Að mati Rarik þarf að liggja skýrar fyrir hvernig jafningjaviðskipti eiga að falla að þeirri markaðsumgjörð sem þegar er til staðar. Minni framleiðendur geta nú þegar selt umframframleiðslu sína til aðila með raforkusöluleyfi. Jafningjaviðskipti fela hins vegar í sér nýja viðskiptaleið þar sem framleiðandi getur selt öðrum aðila raforku samkvæmt fyrir fram ákveðnum skilmálum um sjálfvirka framkvæmd og uppgjör. Skýra þarf hvaða viðbótarhlutverki slíku fyrirkomulagi er ætlað að gegna hér á landi og hver annast viðskiptalegt uppgjör, ber ábyrgð á frávikum og öðrum markaðsskyldum þegar raforkusali (aðili með raforkusöluleyfi) er ekki kaupandi orkunnar.

Afmörkun undanþágunnar frá leyfisskyldu er einnig óskýr. Í 16. gr. frumvarpsins segir að jafningjaviðskipti séu heimil milli virkra notenda, orkusamfélaga „**og annarra aðila**“, þótt undanþágan frá leyfisskyldu í 15. gr. frumvarpsins sé þrengri samkvæmt orðalagi sínu. Ekki eru heldur sett sérstök afl- eða magnmörk á jafningjaviðskipti. Rarik telur því mikilvægt að skýrt komi fram hvaða aðilar og viðskipti njóta undanþágu frá raforkusöluleyfi og hvaða reglur gilda um aðra þátttakendur.

Jafnframt þarf að samræma hugtakanotkun. RED II skilgreinir jafningjaviðskipti sem viðskipti milli **markaðsaðila**, en frumvarpið vísar til viðskipta milli „notenda“ og heimilar síðan viðskipti virkra notenda, orkusamfélaga og „annarra aðila“. Hugtakið „markaðsaðili“ hefur þegar sérstaka merkingu í raforkulögum og tekur samkvæmt gildandi skilgreiningu til **aðila sem stundar viðskipti með**

heildsöluorkuafurðir í atvinnuskyni eða annast slík viðskipti fyrir annan. Jafnframt hefur hugtakið „orkusafnari“, sem frumvarpið vísar til ekki verið skilgreint í lögum. Rarik telur rétt að þessi hugtök og innbyrðis tengsl þeirra verði skýrð.

Rarik telur að tilefni sé til að endurskoða þessi ákvæði frumvarpsins áður en þau verða að lögum. Sérstaklega ætti að meta hvort nauðsynlegt sé að undanþiggja jafningjaviðskipti almennt frá skyldu til raforkusöluleyfis til að uppfylla kröfur RED II, eða hvort markmiðum tilskipunarinnar verði náð með afmarkaðri útfærslu innan þeirrar markaðsumgjarðar sem þegar er til staðar. RED II krefst þess að virkir notendur geti stundað jafningjaviðskipti án óhóflegra hindrana, en ekki að slíkt fyrirkomulag sé almennt undanþegið öðrum skyldum raforkumarkaðarins. Að mati Rarik ætti því fyrst að liggja skýrt fyrir hvaða undanþágur eru nauðsynlegar, til hvaða aðila þær ná og hver ber þær skyldur sem annars fylgja raforkuviðskiptum, áður en jafn víðtæk breyting á leyfisfyrirkomulagi er lögfest.

3.2. Orkusamfélög

Frumvarpið skilgreinir **orkusamfélag** sem óhagnaðardrifið félag um eignarhald og þróun orkuvinnslu sem byggir á opinni og frjálsri aðild og lýtur raunverulegum yfirráðum félagsmanna eða hluthafa í grennd við orkuvinnsluna. Orkusamfélagi er samkvæmt frumvarpinu heimilt að framleiða, neyta, geyma og selja endurnýjanlega raforku og að deila raforku frá framleiðslueiningum í eigu samfélagsins milli félagsmanna.

Rarik styður að skapaður verði skýr lagarammi um orkusamfélög. Við útfærsluna telur félagið þó mikilvægt að hafa grunnkröfur RED II að leiðarljósi. Samkvæmt 22. gr. tilskipunarinnar skal tryggja notendum rétt til frjálsrar þátttöku í orkusamfélögum og samfélögunum rétt til að framleiða, neyta, geyma, selja og deila endurnýjanlegri orku og fá aðgang að viðeigandi raforkumörkuðum. Jafnframt skulu óréttmætar stjórnsýsluhindranir fjarlægðar og skráningar- og leyfisferli vera sanngjörn, hófleg og gagnsæ.

RED II gerir hins vegar **ekki ráð fyrir að orkusamfélag taki með stofnun sinni yfir hlutverk dreifiveitu**. Þvert á móti er sérstaklega gert ráð fyrir að viðkomandi dreifiveita vinni með orkusamfélaginu að því að gera orkudeilingu mögulega. Félagsmenn halda jafnframt réttindum sínum og skyldum sem raforkunotendur. Ef raforka er flutt milli mælistaða um almenna dreifikerfið þarf dreifiveitan því áfram að annast rekstur kerfisins, mæla innmötun og úttekt og tryggja öryggi og nægjanlega afkastagetu. **Að mati Rarik þarf þessi ábyrgðarskipting að koma skýrt fram í lögum og nánari útfærslu þeirra.**

Þetta skiptir einnig máli fyrir kostnaðarskiptingu. Dreifiveita þarf áfram að geta annað aflþörf þátttakenda þegar eigin framleiðsla samfélagsins er lítil eða engin. Þótt þeim kílóvattstundum sem þátttakendur kaupa frá dreifikerfinu kunni að fækka leiðir það því ekki sjálfkrafa til samsvarandi lækkunar á kostnaði við uppbyggingu og rekstur dreifikerfisins. RED II gerir af þessum sökum ráð fyrir að orkusamfélög taki sanngjarnan þátt í heildarkostnaði vegna flutnings- og dreifingar.

Tilskipunin gerir heldur **ekki kröfu** um að orkusamfélög séu almennt undanþegin þeim reglum sem gilda um raforkusölu eða aðra markaðsstarfsemi. Í [22. gr. RED II](#) kemur sérstaklega fram að orkusamfélög sem selja orku, annast söfnun eða veita aðra viðskiptaþjónustu skuli lúta þeim reglum sem gilda um viðkomandi starfsemi. Rarik telur því rétt að skoða sérstaklega hvort og að hvaða marki þörf sé á undanþágum frá almennum reglum raforkulaga, fremur en að gera ráð fyrir víðtækum undanþágum frá upphafi líkt og gert er í frumvarpinu.

Orkusamfélög geta verið mjög ólík að stærð og umfangi. Rarik telur því eðlilegt að lagaraminn **tryggi þau grunnréttindi sem leiða af RED II** en veiti jafnframt svigrúm til að þróa tæknilega og viðskiptalega útfærslu í áföngum. Þar þarf meðal annars að leysa hvernig orku er úthlutað milli mælistaða og jafnvel veitusvæða, hvernig uppgjóri og gagnaskiptum er háttað, hver ber jöfnunarábyrgð og hvernig kostnaður vegna nýrra kerfislausna skiptist.

Þessi nálgun er jafnframt í samræmi við tilmæli framkvæmdastjórnar [ESB nr. 2026/1007 frá 30. apríl 2026](#) um þróun orkusamfélaga og eigin orkunýtingar. Þar er meðal annars hvatt til þess að eftirlitsaðilar geti komið á **afmörkuðu tilraunaumhverfi (e. regulatory sandboxes)** til að prófa úthlutun og mælingar milli margra mælistaða, gjaldskrár, jöfnunarábyrgð, gagnaskipti og uppgjör. Jafnframt er mælt með sveigjanlegu leyfisfyrirkomulagi og samstarfi orkusamfélaga við raforkusala og orkusafnara. Í tilmælunum er einnig hvatt til tilraunaverkefna sem gera kleift að þróa lausnir á grundvelli reynslu.

Rarik telur því skynsamlegt að lögfesta nú skýran grunnramma um rétt til þátttöku í orkusamfélögum, ábyrgð aðila, notkun dreifikerfisins og kostnaðarskiptingu, en veita jafnframt svigrúm til að prófa og þróa flóknari útfærslur áður en þær verða almennt bindandi. Með þeim hætti væri unnt að uppfylla grunnkröfur RED II en jafnframt byggja íslenska útfærslu á reynslu, raunverulegri þörf og hagkvæmni.

3.3. Mælingar, uppgjör og kostnaður

Orkudeiling milli mælistaða innan orkusamfélaga og jafningjaviðskipti kalla á skýra og einfalda umgjörð. Meðal annars þarf að liggja fyrir hvernig mælingum og meðferð mæligagna, flutningi og úthlutun orku milli þátttakenda, frávikum, reikningsgerð og uppgjóri verður háttað og hver beri ábyrgð á hverjum þætti.

Rarik leggur áherslu á að greina skýrt á milli annars vegar dreifingar (og eftir atvikum flutnings) og mælingar raforkunnar og hins vegar reikningslegrar deilingar og viðskiptalegs uppgjörs milli þátttakenda. Dreifiveita ber áfram ábyrgð á rekstri dreifikerfisins og mælingum samkvæmt almennum reglum. Ef nýtt fyrirkomulag kallar hins vegar á sérstök kerfi hjá dreifiveitum, Netorku eða öðrum markaðsaðilum til að úthluta framleiddri orku milli einstakra þátttakenda eða gera upp viðskipti þeirra þarf að vera skýrt hver ber ábyrgð á því og hver greiðir kostnaðinn.

Frumvarpið gerir ráð fyrir að nánari reglur um tæknilega útfærslu, mælingar og uppgjör verði settar í reglugerð. Rarik telur þó mikilvægt að skýrt verði að **efnisleg ákvörðun um gjaldskrár dreifiveitna heyri ekki undir reglugerðarvald ráðherra**. Sú ábyrgðarskipting hefur verið til sérstakrar skoðunar í kjölfar athugasemda ESA og er meðal annars viðfangsefni frumvarps sem birt hefur verið í Samráðsgátt, [mál nr. S-58/2026](#).

Samkvæmt þeirri skipan sem þar er lögð til er það hlutverk Raforkueftirlitsins, sem sjálfstæðs eftirlitsaðila, að setja viðmið og aðferðafræði sem gjaldskrár dreifiveitna byggja á og hafa eftirlit með framkvæmd þeirra. Rarik telur mikilvægt að reglugerðarheimildir þessa frumvarps verði afmarkaðar með hliðsjón af þeirri ábyrgðarskiptingu.

RED II gerir sérstaklega ráð fyrir að orkusamfélög greiði sanngjörn og gagnsæ gjöld sem endurspegla kostnað og taki þannig með eðlilegum hætti þátt í kostnaði raforkukerfisins. Í greinagerð frumvarpsins kemur fram að orkusamfélög og virkir notendur eigi ekki almennt að njóta lægri dreifigjalda eða vera undanþegin greiðslu fyrir notkun dreifikerfisins. Rarik tekur undir þetta og telur mikilvægt að kostnaður vegna reksturs, tenginga, mælinga, gagnavinnslu, uppgjörs og eftir atvikum styrkingar kerfisins færist ekki yfir á aðra notendur.

Áður en ráðist er í umfangsmiklar breytingar á mæli-, gagna- eða uppgjörskerfum telur Rarik rétt að meta kostnaðinn og þann samfélagslega ávinning sem þeim er ætlað að skila. Þar þarf að taka mið af sérstöðu íslenska raforkukerfisins, þar sem raforkuframleiðsla byggist þegar nær alfarið á endurnýjanlegum orkugjöfum, og meta ávinning dreifðrar framleiðslu með hliðsjón af því hvenær orkan er framleidd, aflþörf kerfisins og kostnaði við dreifikerfið.

Rarik telur æskilegt að útfærsla orkusamfélaga og flóknari orkudeilingar verði áfangaskipt. Lagt er til **að fyrst verði ráðist í afmörkuð þróunar- og tilraunaverkefni** en Rarik tekur nú þegar þátt í tilraunaverkefni um orkusamfélag í samstarfi við Eim. Þannig er hægt að meta raunverulega þörf fyrir slíkt kerfi, tæknilega útfærslu, sem og samfélagslegan og efnahagslegan ávinning. Með þeim hætti er unnt að þróa mælingar, uppgjör, gjaldskrár og ábyrgðarskiptingu á grundvelli raunverulegrar reynslu áður en fyrirkomulagið verður tekið upp með almennum hætti.

4. Samantekt og tillögur Rarik

Rarik styður að réttindi virkra notenda og orkusamfélaga samkvæmt RED II verði tryggð í íslenskum lögum. Við innleiðingu tilskipunarinnar telur félagið þó mikilvægt að hafa í huga að íslenskt raforkukerfi er þegar að mestu byggt á endurnýjanlegum orkugjöfum og að markmið um orkuskipti krefjast því ekki sömu umfangsmiklu fjárfestinga og víða annars staðar í Evrópu. Innleiðing ætti því að beinast að því að uppfylla grunnkröfur RED II, en forðast að byggja upp flókið og kostnaðarsamt fyrirkomulag umfram það sem nauðsynlegt er til að ná þeim markmiðum.

Rarik leggur einkum áherslu á eftirfarandi:

1. Samfélagslegur ávinningur og þörf verði metin áður en ráðist er í umfangsmikla kerfisuppbýggingu.

RED II tilskipunin gerir ráð fyrir mati á hindrunum og þróunarmöguleikum orkusamfélaga. Rarik telur að slíkt mat þurfi hér á landi einnig að ná til tæknilegs kostnaðar, samfélagslegs ávinnings og sérstöðu íslenska raforkukerfisins. Á þeim grundvelli verði síðan tekin ákvörðun um umfang og hraða frekari innleiðingar.

2. Fyrst verði leyst úr þekktum áskorunum minni framleiðenda.

Skýra þarf gildissvið 17. gr. a raforkulaga og einfalda gjaldskrár- og uppgjörsfyrirkomulag minni framleiðslueininga. Jafnframt þarf að tryggja að minni framleiðendur geti selt umframframleiðslu með einföldum og skilvirkum hætti, án þess að slakað sé á nauðsynlegum kröfum um öryggi, mælingar og tengingu við dreifikerfið.

3. Jafningjaviðskipti og undanþágur frá leyfisskyldu verði skýrar og afmarkaðar.

RED II gerir ráð fyrir rétti til jafningjaviðskipta en krefst ekki almennrar undanþágu frá raforkusöluleyfi eða öðrum grunnreglum raforkumarkaðarins. Rarik telur því mikilvægt að áður en frumvarpið verður að lögum verði skýrt hvaða aðilar og viðskipti falla undir undanþágur, hvernig hugtök á borð við markaðsaðila og orkusafnara samrýmast gildandi raforkulögum og hver beri ábyrgð á uppgjöri, frávikum og öðrum markaðsskyldum. Slík nálgun tryggir að ekki verði stofnað til óþarfa flækjustigs eða kostnaðar sem ekki er krafist samkvæmt tilskipuninni.

4. Lagarammi orkusamfélaga verði skýr, en tæknileg útfærsla þróuð í áföngum.

Lögin þurfa að tryggja þau grunnréttindi sem leiða af RED II, en jafnframt þarf að vera skýrt að orkusamfélög taka ekki yfir hlutverk dreifiveitu. Dreifiveita ber áfram ábyrgð á rekstri dreifikerfisins, mælingum, öryggi og nauðsynlegri afkastagetu. Rarik telur rétt að þróun orkudeilingar,

uppgjörs og jöfnunarábyrgðar fari fram í áföngum og í samræmi við þá nálgun sem Evrópusambandið sjálft hefur lagt til, þar sem áhersla er á reynslu, tilraunaverkefni og aðlögun áður en flóknari kerfi eru innleidd almennt.

5. Kostnaður verði gagnsær og falli á þá starfsemi sem veldur honum.

Ný viðskipta- og orkudeilingarform mega ekki leiða til þess að kostnaður vegna tenginga, mælinga, gagnaumsýslu, uppgjörs eða styrkingar dreifikerfisins hækki óhóflega og færist yfir á aðra notendur. Gjaldskrár þurfa áfram að vera gagnsæjar og endurspeгла kostnað, þannig að kostnaður vegna nýrrar starfsemi færist ekki yfir á aðra notendur.

Rarik leggur þannig áherslu á að innleiðing RED II verði markviss og í réttu hlutfalli við íslenskar aðstæður. Félagið telur mikilvægt að forgangsraða lausn á þekktum álitaeðnum, forðast óþarfa flækjustig og tryggja að nýtt fyrirkomulag um jafningjaviðskipti og orkusamfélög þróist á ábyrgan hátt í áföngum, með hliðsjón af reynslu og kostnaðarmati.

Virðingarfyllst fyrir hönd Rarik ohf.,

Silja Rán Steinberg Sigurðardóttir
Aðstoðarforstjóri